

EKSPLOZIJA U CENTRU OSIJEKA

U subotu ujutro, 28. svibnja, oko 5,30 sati stanovnike samog centra Osijeka uznemirila je snažna eksplozija i crni gusti dim koji je počeo izbijati iz zgrada nekadašnje tvornice žigica „Drava“.

Objekti nekadašnje tvornice koji se nalaze odmah uz veliki kružni tok na južnom ulazu u centar grada u Reissnerovoj ulici, tužni su spomenik jednoj nekada europski poznatoj industriji. Prostor od četrdesetak hektara ispunjen je objektima iz doba rane industrijske ekspanzije u Osijeku s kraja 19. stoljeća od kojih su neki proglašeni spomenicima industrijske arhitekture. Danas je to prostor u kojem se u najgorem obliku vidi „take money and run“ privatizacija na hrvatski način.

Nekada uredno održavani i unaprjeđivani industrijski prostor mogu opisati jedino pisci horora. Uredni tvornički parkovi i dvorišta pretvoreni su u deponije plastičnog otpada koji treba poslužiti izradi granulata za plastičnu industriju. Kuda god pogledate vidite raspuknute vreće smrvljene plastične mase koja cijelom prostoru daje još jezovitiji izgled, jer se između tih gomila uzdiže korov mamutske veličine kao dokaz sveopće nebrige društva. Tu su i objekti tvornice, bez vrata, prozora i nekadašnjih brojnih pogonskih instalacija, optužujućeg izgleda za sve one koji sada prostor koriste i one koji ih u tome trebaju nadzirati.

Prosto nevjerovatno da se u takvom metežu još uvijek odvija nekakva proizvodnja.

U toj zrci u kojoj se vanjski prostor nesuvislo isprepliće s unutrašnjosti nema nikakve prigode da uočite koji je smisao organizacije proizvodnje, gdje su strojevi, gdje skladišta, a gdje objekti održavanja, upravne zgrade te koje se instalacije koriste, a koje predstavljaju opasnost jer su neispravne i neupotrebljive. Pravilnik o uvjetima za radne i pomoćne prostorije ovdje nije primijenjen gotovo niti u jednoj svojoj odredbi. Dakle u takvom, kataklizmičkom ambijentu dogodilo se nešto zbog čega se, čini mi se, svi trebamo crvenjeti, jer i mi snosimo dio krivice za trpljenje ovakve divljačke devastacije prostora.

Snažna eksplozija odjeknula je u dijelu objekta koji se naslanja na Reissnerovu ulicu. Vatrogasci dežurne smjene prilikom ulaska u dvorište tvornice uočavaju prvo radnice okupljene u grupu kako vrište i zapomažu. Voditelj smjene uočava da je jedna od radnica bez potkoljenice (dok pišem ove retke saznajem da je žena preminula u bolnici), a još nekoliko žena je teško ozlijeđeno. Neke od njih su polunage, a dvorište je puno krvi. No o njima skrbi preuzima Hitna medicinska pomoć i policija. Voditelj ispred sebe uočava da unutar objekta buktu snažan požar.

Kako se radi o materijalu koji je pretežito polietilenske osnove crni gusti dim izbija na sve otvore, a približavanjem unutrašnjosti vidi da je požar izuzetno snažan te da dugi plameni jezici ližu uz stropnu konstrukciju i nošeni jakom zračnom strujom počinju zahvaćati i drugu halu i hodnike u dužini oko 50 metara. Požarom su zahvaćeni i ostaci industrijske električne instalacije koja se na regalnim policama proteže kroz sve objekte. Voditelj dijeli skupinu u dvije grupe tako da požar napadaju sa sjeverne i južne strane. Gašenje nije lako jer svuda vlada metež koji otežava kretanje, a crni dim i visoka temperatura prijete ozljedama gasitelja. Voditelj se odlučuje za gašenje „prodornom vodom“ (voda s dodatkom pjenila). Problemi su tim veći jer se požar uvukao i u dubinu plastičnog materijala u vrećama. Ipak, nakon desetak minuta neizvjesnosti grupe koje su se odvojile sastaju se negdje oko polovice opečarene unutrašnjosti što voditelj shvaća kao znak da su požar počeli svladavati.

No požar dobiva novu snagu probijajući se kroz otvor veličine 4 m² u potkrovlje jedne od hala. Voditelj zapovijeda ulazak u potkrovlje sa sjeverne strane, a u međuvremenu pridružuju nam se i vatrogasci iz DVD-a Osijek Donji grad te vrše navalu na požar u potkrovlju s južne strane. Moj zamjenik preuzima zapovijedanje grupama u potkrovlju, a ja kontaktiram centar

112 i glavnog vatrogasnog zapovjednika koji nudi pomoć i interesira se o stanju na požarištu. Uskoro na požarište dolaze gradonačelnik Osijeka i župan Osječko baranjske županije. Zajednički pregledavamo prostor i međusobno se konzultiramo. Požar je izuzetnim zalaganjem i stručnošću dežurne vatrogasne smjene iz JPVP Grada Osijeka te uz veliku pomoć pripadnika DVD-a Osijek Donji grad stavljen pod nadzor oko jedan sat nakon njegovog nastanka, a njegovo gašenje potrajalo je daljnjih nekoliko sati. Na požarištu je nakon odlaska dežurne smjene iz JPVP Grada Osijeka ostala dežurati ekipa vatrogasaca iz DVD-a.

Zaključak

Zapušteni objekti poput ovih nisu usamljen primjer nebrige vlasnika odnosno korisnika. Takvi su objekti, nažalost, naša stvarnost. No problem je što se u njima i dalje dopuštaju gospodarske i druge aktivnosti. Propisi u Republici Hrvatskoj vrlo jasno navode obvezu vlasnika odnosno korisnika u vezi održavanja građevina, građevinskih dijelova i prostora kao i svih instalacija u njima. No, kako smo mi nacija koja se dokazala u izbjegavanju zakonskih obveza, opasnosti prilikom interveniranja u ovakvim objektima i prostoru su:

1. Mogućnost rušenja dijelova objekata za vrijeme intervencije
2. Objekti nisu građevinski protupožarno odvojeni tako da se vrlo često možete sresti s cijelim nizom velikih tvorničkih hala koje su povezane u jedan požarni sektor. Takve je požare vrlo teško kontrolirati (to se dogodilo upravo na ovom požarištu)
3. Na požaru u objektu bivše tvornice žigica „Drava“, još uvijek se ne zna uzrok eksploziji i požaru, ali su vještaci iz MUP-ovog centra za vještačenje Ivan Vučetić isključili mogućnost eksplozije bombe ili nekog drugog ubojnog sredstva. Priča se da su uzrok eksplozije i požara limene posude zaostale iz proizvodnje žigica (ako je u pitanju fosfor moguće da je samo naganjanje kante omogućilo kontakt fosfora sa zrakom i prouzrokovalo eksploziju) Ovdje je važno spomenuti da su se i vatrogasci sreli sa sličnim limenim posudama, ali ih srećom nisu dirali. Pravo je pitanje kako se cijelo desetljeće nakon zatvaranja proizvodnje žigica mogu ovakve opasne tvari još uvijek naći u centru grada potpuno nezbrinute.
4. Neoznačen i zapušten prostor krije brojne zamke za gasitelje
5. Instalacije poput struje, plina i dr. predstavljaju veliku opasnost tijekom širenja požara
6. Neoznačeni spremnici sa lakozapaljivim tekućinama, plinovima te raznim opasnim tvarima često neuvjetno skladištene mogu se pronaći na najrazličitijim mjestima
7. Česta prenamjena objekata te promjena proizvodnog asortimana kod „instant“, gospodarstvenika onemogućava nadzor nad provođenjem mjera zaštite za vrijeme preventivnih obilazaka
8. Nespremnost na suradnju vlasnika takvih pogona vrlo često dodatno otežava okolnosti u kojima se nalaze vatrogasci
9. Neusklađenost inspekcija sprječava energičnu akciju u zaustavljanju proizvodnje i pečačenju ovakvih objekata

Opasnosti i probleme u radu hitnih službi moglo bi se još navoditi, ali i ovaj kratki pregled je dovoljan da možemo zaključiti:

1. Vatrogasci i druge hitne službe plaćaju danak neorganiziranosti društva
2. Inspekcije više ne smiju tolerirati propuštanje propisa, već bez dugog čekanja prekidati ovako loše organizirane tvrtke u stvaranju kompliciranih, opasnih situacija

3. Vatrogasci se moraju upustiti u avanturu i ovakve „gospodarstvenike“ upozoravati na nepravilnosti ,a u slučaju nepoduzimanja mjera prijavljivati ih
4. Prilikom interveniranja voditelji akcija moraju voditi računa o nepredviđenim okolnostima i izbjegavati opasna mjesta i predmete. Nije najvažnije ugasiti svaku žar , jer se na taj način uklanjaju tragovi uzroka požara , a kao što je to vjerojatno bilo u ovom slučaju mogu se pobuditi opasna sredstva na nezaustavljivu lančanu reakciju koja završava eksplozijom , požarom , rasprskavanjem i sl.

Boris Banjan prof. , dipl.ing.